

- [4] Kérdő, I.: Időjárás, éghajlat, egészség. – Medicina Kiskönyvtár 1–116, 1961.
 [5] Krueger, A. P.–Reed, E. J.: Impact of small Air Ions, – Science 193, 1209–1213, 1976.
 [6] Takáts, I.: Az orvosmeteorológia klinikai jelentősége. – A Magyar Meteorológiai Társaság II. Orvosmeteorológiai Tanfolyamának előadásai 51–54, 1956.
 [7] Vasziljev, L. L.: The physiological mechanism of aeroions. – Amer. J. Phys. Med. 39, 1960.

BARTA ALADÁR

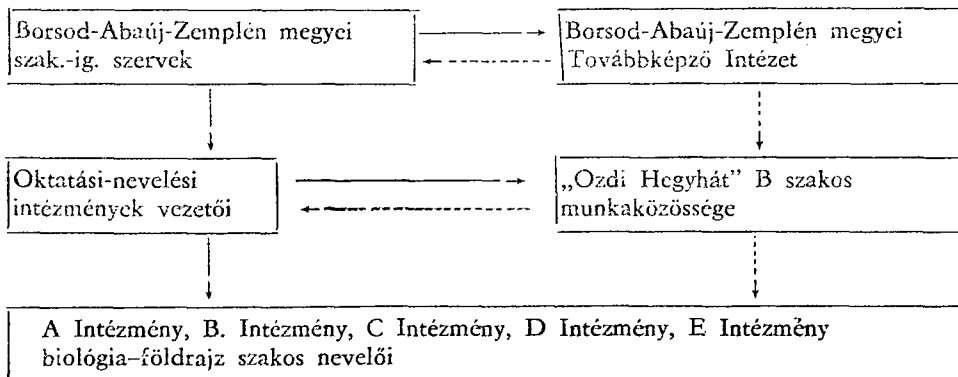
Csernely

Így is lehet újítani...

I. Az MSZMP KB 1972. június 15-i határozatában olvashattuk: „Ki kell alakítani a pedagógus-továbbképzés szervezett, vonzó, a legjobb szakemberek részvételével megvalósuló rendszerét. A továbbképzés formái igazodjanak az iskolai élet követelményeihez és a pedagógusok elfoglaltságához.”¹ A határozat megjelenése óta több mint egy évtized telt el. Az elmúlt évek alatt egyre növekedett a pedagógusok munkája iránt támasztott követelmény, s ez pedig az eddigiéknél jobb, magasabb színvonalú pedagógusképzést tesz szükségessé. Vitathatatlan tény, hogy eredmények is vannak, de sok még és főleg sürgős a tennivaló.

A nevelő-oktató munka eredményességét növelő új módszerek kidolgozására, illetve a meglévők gyorsabb propagálására, terjesztésére volna szükség. E vonatkozásban egyre nagyobb szerepet kapott (illetve kell kapnia) közoktatási területünkön is az iskolák közötti szervezeti innovációs formáknak. E szervezeti innovációs keretek között hoztuk létre – 8 évvel ezelőtt – kiskörzeti „B” szakos munkaközösségünket is. Az elmúlt időszak alatt, pedagógiai-szakmai munkaközösségünkben, igyekeztünk saját és mások oktató-nevelő munkáján ésszerűen újítani (helyenként alkotni) – úgy érezzük, eredménnyel.

Innovációs tevékenységünket az alábbi közoktatási rendszerben fejttük ki:² (BAZ* megyei szintig ábrázolva).

→ utasítás, rendelkezés,

- - - - -> szakmai tanácsadás.

1. A munkaközösség és a megyei szakfelügyelő kapcsolata

A megyei szakfelügyelő munkaközösségünk módszertani tanácsadója. A munkaközösség tervének elkészítéséhez a tanév eleji (városi, illetve vonzaskörzeti) szakmai továbbképzésen, útmutatást, javaslatot ad. Ügyel arra, hogy a munkaközösség terve összhangban legyen a városi vonzaskörzeti éves munkatervvel, illetve a megyei továbbképzési intézet által javasolt tematikával. Több alkalommal jelen van a munkaközösség ülésein. Hasznos útmutatásokat ad további eredményes oktató-nevelő munkánkhoz. A munkaközösség vezetője minden oktatási év végén értékelő elemzést küld a munkaközösség tagjainak tevékenységéről, megjelölve az elért eredményeket, jelölve a hiányosságokat, és az elkövetkezendő tanév főbb feladatait.

2. Az intézményvezetők és a munkaközösség-vezető kapcsolata

A kapcsolat hasznosnak, gyümölcsözőnek mondható. Az intézményvezetők minden lehetséges támogatást megadnak a továbbképzések eredményes működéséhez. (Pl. helyiségek biztosítása, szükség szerinti óracserék, a munkaközösségi tagok utazási költségeinek térítése stb.) Minden intézményvezető szinte minden alkalommal részt vesz a saját iskolájában rendezett szakmai munkaközösségi üléseken, azoknak aktív hozzászólói. Más intézményben rendezett képzésekről a szakos kartárs információi, illetve a munkaközösség-vezető tanév végi értékelése alapján szerez értesülést.

Természetesen, a jó munka alapfeltétele az intézményvezetők és a megyei szakfelügyelő rendszeres, összhangolt, aktív kapcsolata is.

3. Munkaközösségek közötti kapcsolat

Ezen a területen több még a tennivaló. Igaz, az utóbbi évben már pozitív eredmények is mutatkoznak a kapcsolatrendszer fejlesztésében. A „B” szakos munkaközösségek vállalták, hogy biológia–földrajz tantárgyakból (7. osztály) feladatlapokat, illetve gyakorlólapokat készítenek. Ennek egyik fő célja az egységes mérés, illetve értékelés megvalósítása oktatási területünkön.

Tudjuk, hogy a szakmai–pedagógiai munkaközösségek nem lehetnek elszigetelt csoportok, ezért az elkövetkezendő években igyekszünk egymást folyamatosan tájékoztatni, az eredményekre vezető eljárásokat, módszereket továbbadni.

4. A munkaközösségi tagok egymáshoz való viszonya

A munkaközösségi tagok egymással való kapcsolata baráti, szinte családias. Ebben rejlik munkaközösségünk jó munkájának eredménye. A kartársak a feladatokat mindig szívesen vállalják. Munkájukat a lelkesedés, a tudás iránti vágy, az új, a jobb keresése jellemzi.

II. Amit a munkaközösségünkről általában tudni kell

Szakmai–pedagógiai munkaközösségünk neve: „Ózdi Hegyhát B szakos munkaközösség. Alakulásunk éve: 1976. Kezdetben (két évig) mint természettudományi, (komplex) munkaközösség tevékenykedett – több-kevesebb –, sikerrel. A területen dolgozó kartársak úgy érezték, hogy létre kell hozni egy olyan fórumot, ahol pedagógiai munkánk mindennapi gondjait, eredményeit meg lehet vitatni, véleményünket baráti beszélgetések alkalmával kicserélhetjük. A munkaközösséghez tartozó községek száma: 8 (a tagközségekkel együtt): A munkaközösségi tagok létszáma 6–10 fő

között ingadozik. A munkaközösségi foglalkozások számát az adott oktatási évben adódó feladatok határozzák meg. Számuk 3-6 között mozog.

A foglalkozásokat mindig más intézményben tartjuk, hogy ezzel is jobb betekintetőséget biztosítsunk a megközelítően azonos körülmények közt dolgozó kartársak „szakmai műhelyébe”. Az egyes iskolákban folyó váltakozó tanítások miatt az időpontok egyeztetése csak rugalmas eszközökkel oldható meg.

Szakmai-pedagógiai munkaközösségünk célja: „... a nevelő-oktató munka fejlődésére, a továbbképzés, az önképzés segítése, a tájékoztatás az időszerű feladatokról, az egységes követelményrendszer kialakítása, valamint az iskolavezetés segítése.”³

Munkaközösségünk feladatai:

- A pedagógusok szakmai-pedagógiai-metodikai továbbképzése, önképzése.
- A korszerű pedagógiai eljárások, didaktikai módszerek bevezetése.
- A pályakezdő (képesítés nélküli) pedagógusok segítése.
- Résztétel az eredmény szint-vizsgálatok mérésében.
- Az aktív környezetvédelemre nevelés módszereinek kimunkálása, alkalmazása.
- A tehetséggondozást szolgáló módszerek kialakítása.
- A hátrányos helyzetű tanulók segítése.
- Üzemlátogatások, tanulmányi kirándulások szervezése.
- Vetélkedők, pályázatok, szemlék, tanulmányi versenyek szervezése.
- Felolvasó ülések szervezése.

A munkaközösségben alkalmazott módszerek:

- előadások, korreferátumok,
- bemutató órák - szakköri foglalkozások,
- kiállítások - üzemlátogatások,
- tanulmányi kirándulások,
- felolvasó ülések,
- tapasztalatcserék - vitafórumok.

III. *A továbbképzések tartalma*

Munkaközösségünk programját tekintve az alábbi főbb témakörök szerint csoportosíthatjuk:

1. Elméleti jellegű előadások, korreferátumok.
2. Gyakorlati bemutatók.
3. Önálló kutatások-aktualitások.

1. Elméleti jellegű előadások, korreferátumok

Az elméleti jellegű előadások, korreferátumok - az elmúlt évek során - igen változatosak, aktuálisak, eredményekre vezetők voltak. Említést érdemelnek közülük - csupán felsorolás jelleggel - az alábbiak:

- A világnézeti-erkölcsi-politikai nevelés szerepe a földrajz- és biológiaórákon.
- Élősarok a nevelés-szoktatás szolgálatában.
- A munkáltató órák szerepe a tanulók önállóságra nevelésében.
- A családi életre nevelés lehetőségei szaktárgyi óráinkon.
- Az ellenőrzés, értékelés és az osztályozás a tanulói személyiség figyelembevételével.
- Környezetvédelemre nevelés iskolánkban, úttörőcsapatunkban.
- A környezetismeret, a biológia és a földrajz tantárgyak kapcsolata a régi és az új tantervek tükrében.

- Az önálló munkára nevelés lehetőségei a korszerű biológia- és földrajzoktatásban.
- A szabadtéri szaktanterem kialakításának lehetőségei iskolánkban.
- A Lázberci Tájvédelmi Körzet és Vízmű jelentősége.
- Községeink története.
- Az ember természet- és társadalomformáló tevékenysége lakóhelyünkön.
- A tanítási órák struktúrájának tervezése, a módszertani kultúra fejlesztése.
- Az ellenőrzés, értékelés, osztályozás módszerei és pszichológiai vonatkozásai.

A témák felsorolásából is kitűnik, hogy az előadások témái, nevelési (politikai), szakmai és módszertani szempontból egyaránt egységes képet mutatnak. Igaz, az ideológiai jellegű előadások, korreferátumok számát az elkövetkezendő időszakban célszerű lesz növelni. Az előadások közül (részletesebben) talán kettővel érdemes részletesebben foglalkozni:

a) *Környezetvédelemre nevelés iskolánkban, úttörőcsapatunkban*

Munkaközösségünk kezdeményezésére több tantestület is napirendre tűzte – nevelési értekezlet keretében – a fenti témát. Vitaindító előadást munkaközösségünk tagja (biológia-földrajz szakos tanár) tartotta. A nevelési értekezleteken határozat formájában is rögzítették a tanítási órákon és órákon kívül megoldandó nevelési feladatokat, szervesen összehangolva az iskolai (úttörőcsapat) és a község társadalmi, tömegszervezeti szervek tevékenységét.

b) *Az ember természet- és társadalomformáló tevékenysége lakóhelyünkön*

Az egyik iskolánkban – az aktív környezetvédelemre nevelést messzemenően szem előtt tartva – az iskola környezetvédelmi szakkörének tagjai lakóhelyükről (és a hozzájuk tartozó két tagközségről) ún. „környezetvédelmi térképet” készítettek.

A térképeken – a tanulók által szerkesztett térképjeleket alkalmazva – folyamatosan jelölik a lakóhelyen és környezetében lejátszódó természetformáló tevékenységeket, a „felfedező túrák” során talált védett növényeket, idős fákat, a területen fészkelő ragadozó madarakat, de jelölik rajta a tiltott személtároló helyeket és sok más egyéb dolgot is. Az említett környezetvédelmi térképre alapozva – azt értékelve – tartott nagy érdeklődést, aktivitást kiváltó előadást munkaközösségünk egyik tagja.

2. *Gyakorlati bemutatók*

Az előadások, korreferátumok c. részben inkább az önképzés dominál (hiszen egy előadásra igen lelkiismeretesen, önállóan kell felkészülni), addig a 2. részben a továbbképzések innovációs jellege a jellemző. Az alábbiakban röviden jellemzett gyakorlati bemutatók adják foglalkozásunk (továbbképzésünk) igazi szépségét, érdeklődést kiváltó újszerűségét. Szervezésük, lebonyolításuk sok-sok energiát igényel, de sokoldalú hasznosításuk révén igen hasznos tevékenységek.

a) Hagyományos továbbképzési formának tekintendők a *bemutató órák*. Mindig abban az osztályban szervezzük, amelyik osztályban az új biológia-földrajz tanterv bevezetésre kerül. A bemutató óráknak egyik fő értéke abban rejlik, hogy egyik karszár sem törekszik ún. „dívatbemutatót” tartani. Azt mutatja meg, amit az adott körülmények között (egy falusi iskolában) a rendelkezésre álló gyermekanyaggal és eszközökkel mutatni lehet. Hasznosak ezek a bemutató tanítások, mert a bírálat, az elemzés a kis közösségünktől mindig őszinte, baráti, a nevelő önbizalmát nagy mértékben erősíti.

b) Kevésbé hagyományos továbbképzési formának tekintendők a *bemutató szakköri ülések*. Közigazgatási területünk egyik iskolájában nagy hagyományai vannak a környezetvédelmi szakkörök működésének. (Az iskola létszámának 1/5-e szakköri tag.) Ebben az iskolában már több alkalommal szerveztünk bemutató szakköri ülést. A szakköri ülések elérték céljukat. Területünkön már több iskolában szerveződött ha-

sonló jellegű szakkör. Szakmódszertani vonatkozásban sok segítséget kaptak a képzésen jelen lévő nevelők.

c) Az elmúlt évek során – az egyik iskolában – *kőzet-, ásvány-, őslénytani kiállítást* szervezett két lelkesen dolgozó kartársunk. A lakóhelyük környékéről, illetve levelezés útján, távolról kapott anyagokból szakszerűen meghatározott és elhelyezett kiállítást mutattak be. A kiállítást, mely három napon át tartott nyitva, megtekintette az iskola valamennyi tanulója, nevelője és sok szülő is. A munkaközösségi ülés alkalmával rövid ismertető hangzott el a *kőzet-, ásvány-, illetve őslénytani leletek gyűjtésének technikájáról, a rendszerezés mikéntjéről, a tárolás módjáról* is. Sor került néhány *kőzet cseréjére, illetve ajándékozására* is.

d) *Tanulói-nevelői szakirodalmi kiállítás* szervezésére került sor egy másik iskolában. A kiállítás tárgyai szakkönyvek, módszertani kiadványok, szakmai folyóiratok voltak. Az igen szép és főleg hasznos kiállítás létrehozásáért megmozdultak, lelkesen összefogtak az iskola magyar szakos nevelői, sőt a községi könyvtáros is. A bemutató alkalmával rövid ismertetőt hallottunk a kiállítást szervező kollégáktól, s hasznos irodalmi javaslatokkal gazdagodva tértünk haza. Ez a kiállítás is osztatlan sikert aratott úgy a tanulók, mint a nevelők körében.

e) Munkaközösségünk szinte minden évben *üzemlátogatást* is szervez lakóhelyünk környékén. Az üzemlátogatásoknak két fő célja van:

- egyrészt a szakos nevelők megismerik az adott ipari üzem vagy üzemszövet tevékenységét;
- másrészt felkészülnek arra, hogy az elkövetkezendő időszakokban mint felkészült túravezetők, jól szervezett tanulmányi kirándulásokat szervezzenek tanulóközösségük részére a meglátogatott üzembe.

Ilyen jellegű üzemlátogatásokon vett részt munkaközösségünk a Belpátfalvi Cement- és Mészműben, a Lázberci Vízműben stb.

f) Igyekszünk minél több továbbképzést a *természetben, a szabadban* tartani. Oktatási évenként más-más területeket keresünk fel, hogy ezzel is alaposabban, mélyebben megismerhessük lakóhelyünk természeti értékeit, az ember természetátalakító tevékenységét, gazdasági eredményeinket, adott esetben gondjainkat, problémáinkat. A *tanulmányi túrákról* – melyeket a körülményeknek megfelelően, gyalog, vonattal, busszal teszünk meg – túratervet (a tanulók részére munkalapot) készítünk. Ezeket a komplex jellegű feladatlapokat a későbbiek során felhasználjuk őrsi, raj-, illetve osztály- vagy szakköri kirándulások alkalmával. Az elmúlt évek során az alábbi területeket látogattuk meg: a Bükki Nemzeti Park területén: Szalajka-völgy, Szarvaskő, a Lázberci Természetvédelmi Területen: Upponyi-szurdokvölgy, Nagyvisnyói Mihalkovits-féle kőfejtő stb. A túrákról, kirándulásokról sok-sok élménnyel, adott esetekben kőzetekkel, illetve fényképekkel térünk haza. Ezekre a továbbképzésekre – amelyekre szabad szombatokon kerül sor – szívesen látunk családtagokat és más munkaközösségek tagjait is.

3. Önálló kutatások, aktualitások

Munkaközösségi foglalkozásainkon nemcsak ún. kötött programok szerepelnek. Fontos feladatnak tekintjük (lévén minden mk.-tag lokálpatrióta), hogy folyamatosan, évről évre feldolgozzuk *községeink történetét* is. A község történetének gerincét elsősorban a természeti és gazdasági földrajz adja, de számos olyan részletekkel is kiegészítjük (a község felszabadulásának története, népdalok, mondák, népmesék, munkásdalok stb.), amit más szakos kollégák is eredményesen hasznosíthatnak – mint forrásanyagot – szaktárgyi óráikon, illetve egyéb jellegű foglalkozásokon. Természetesen mi

is hasznosítjuk ezeket a községtörténeteket tanítási óráinkon, az anyagban rejlő számtalan koncentrációs lehetőséget is kihasználva, alkalmazva.

Ugyancsak célul tűzte ki a munkaközösség lakóhelyünkön előforduló földrajzi nevek összegyűjtését (feldolgozásuk folyamatban van), és a hozzájuk kapcsolódó mondákat, meséket stb. Az aktualitások közül kiemelhetjük: minden munkaközösségi tag – külön-kérés nélkül – szükségét érzi annak, hogy magyarországi vagy külföldi látogatásairól (fényképek, prospektusok, térképek stb. segítségével) rövid *élménybeszámolót* tartson a munkaközösség számára. Foglalkozásainkat ezek a beszámolók nagy mértékben színesítik, élénkítik.

Minden évben – a megyei szakfelügyelő kartárs irányításával – kezdeményezzük a városi, vonzaskörzeti szakos kartársak részvételét a *felolvasó üléseken*. Az ülések témái: a közérdeklődésre számot tartó, továbbképzésünket elősegítő szakdolgozatok, cikkek anyaga. A felolvasó ülések látogatottsága jó.

Tudjuk, hogy szakmai-pedagógia munkaközösségünk nem működik hiba nélkül, de ennek számos objektív akadálya is van. Ezzel az írással az volt a célunk, hogy a számunkra bevált hasznos tapasztalatokat közre-, illetve továbbadjuk más munkaközösségek számára. Talán tudják hasznosítani munkájuk során.

A közoktatás fejlesztésének kiemelt feladata a pedagógusok továbbképzése. Mivel a jövőben méginkább nő a munkaközösségek szerepe, ezért a helyi problémák megoldása csak helyben remélhető... Egyértelmű tehát, hogy a továbbképzés rendszeres és állandó formáinak az oktató-nevelő intézményekben működő munkaközösségeket kell tekintenünk.

IDÉZETT IRODALOM

- [1] Az állami oktatás helyzete és fejlesztésének feladatai: Az MSZMP KB 1972. június 14–15-i ülése. (Kossuth Könyvkiadó, 1972.) 93. l.
- [2] *Szabolcsi József*: A pedagógus munkaközösségek 1066. 4. Pedagógiai Szemle, XXXIV. évf., 11. sz. 1984.
- [3] Általános Iskolai Rendtartás 20–21. l.

Találkozó!

A Szegedi Pedagógiai Főiskolán 1948–51. között járt hallgatók 35 éves találkozójukat június 7–8-án rendezik. Jelentkezés mielőbb az 1. sz. Gyakorlóiskola igazgatója címén

(6701 Szeged, Április 4. útja 8.)